

factors influencing the formation of the political culture of modern Ukrainian youth, as well as the ways to improve it.

Key words: political culture, youth, political consciousness, political behavior.

Кассас К.

РЕАЛІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ СВОЇХ ПРАВ І СВОБОД

У статті висвітлено основні аспекти правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні та розроблено шляхи удосконалення у цій сфері.

Ключові слова: внутрішньо переміщена особа, біженець.

Добровільні і вимушені міграції супроводжували розвиток людства впродовж усього його існування, але у наш час обсяги міграції досягли найбільших масштабів, зокрема в останні роки саме в Україні міграційні процеси набули широкого розповсюдження. Так, одним з наслідків анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією, а згодом і її військовою агресією проти України на території Донецької та Луганської областей, стала поява в Україні категорії внутрішньо переміщених осіб. На сьогодні внутрішні мігранти вимушені залишати свої домівки, щоб зберегти власне життя та життя близьких, щоб уникнути насилля та політично мотивованого переслідування за свої переконання. Президентом України 20 жовтня 2014 року було ухвалено Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII, який передбачає надання статусу внутрішньо переміщених осіб громадянам України, які були змушені покинути свої домівки у зоні проведення антитерористичної операції (АТО). Незважаючи на це спостерігаються значні недоліки у здійсненні внутрішніх переміщень. Спільне та ефективне вирішення проблем, що виникають в сфері регулювання правового статусу внутрішньо переміщених осіб, повинно відбуватися із урахуванням міжнародних стандартів захисту прав людини та норм міжнародного гуманітарного права, вітчизняного досвіду, урахуванням думки громадськості тощо. Зазначені положення обумовлюють необхідність глибокого осмислення, вивчення та удосконалення правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Розробкою теоретичних засад дослідження міграційних процесів, проблематикою внутрішньо переміщених осіб займалися такі дослідники, як В. Переведенцев, О. Піскун, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, О. Хомра, Я. Кондратьєв, М. Марченко, В. Олефір, Б. Процаєв, Я. Тищенко, С. Трофимов, М. Хавронюк., Ю. Білуха, С. Крижанівський, Ю. Тодика, Н. Шульга та ін.

Зазначимо, що необхідність визначення правового статусу внутрішньо переміщених осіб (ВПО) для світового співтовариства виникла у ХХ ст. у зв'язку з війнами на території країн Африки та Південного Сходу. Проблема обумовлювалася тим, що особи, які хоча і за зовнішніми ознаками знаходилися в ситуації, що є аналогічною до проблем біженців, проте не підпадали під цю категорію (не перетинали міжнародно-визнаних кордонів держави), їхні права не гарантувалися міжнародно-

правовими актами. З метою вирішення зазначеного питання з 1972 року сфера компетенції Управління Верховного комісара ООН у справах біженців охопила також проблеми ВПО. Лише у 1998 році представником Генерального секретаря ООН з питань внутрішньо переміщених осіб підготовлено Керівні принципи з питань щодо переміщення осіб в середині країни. Підкреслимо, що ООН в своїх резолюціях систематично закликала держави, в яких є ВПО, створити систему правових норм, що регулюють переміщення всередині країни з урахуванням Керівних принципів. Крім того, питання ВПО стали частиною міжнародного гуманітарного права потребують свого правового врегулювання в країнах, де виникають масові випадки виникнення ВПО, стають обов'язковими для вирішення владою цих країн.

В межах вітчизняного чинного законодавства терміну «біженці» та «внутрішньо переміщені особи» слід розрізняти, оскільки вони не є тотожними. Згідно ст. 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», біженець — «це особа, яка не є громадянином України, і внаслідок обґрунтованих побоювань може стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань» [1]. У свою чергу, якщо мова іде про масове переселення населення в межах України, то згідно з нормами міжнародного права вони не є біженцями, вони визначаються як внутрішньо переміщені особи, і це принципово відрізняє їх від біженців. Біженці і внутрішньо переміщені особи змушені залишати свої місця проживання з однакових причин. Але біженці — це особи, які перетинають кордон, а внутрішньо переміщені особи залишаються на території своєї держави.

Внаслідок анексії Криму Російською Федерацією і масових порушень прав людини на території автономії, а також злочинної діяльності сепаратистських та проросійських терористичних організацій у Донецькій та Луганській областях, проведення АТО українськими силовими структурами, виникла ситуація масової вимушеної міграції з даних територій.

Україна вже зробила перші кроки для захисту прав ВПО та громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях. Так, 1 квітня 2014 року розпорядженням Кабінету Міністрів України було затверджено План додаткових заходів з тимчасового розміщення громадян України, які переселяються з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя в інші регіони України. Цим планом передбачалося формування Регіональних штабів, що будуть займатися розселенням, обліком та правовою допомогою ВПО, також затверджено плани з надання освітніх та соціальних послуг та затверджено створення «гарячої лінії» для ВПО. Прийнятий 15 квітня 2014 року Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII закладає основи державної

політики стосовно тимчасово окупованої території та захисту прав і свобод громадян України. Держава бере на себе зобов'язання підтримувати і забезпечувати економічні, фінансові, політичні, соціальні, інформаційні, культурні та інші зв'язки з громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території, та вживати всіх необхідних заходів щодо гарантування прав та свобод людини і громадянина, як суб'єктів національної безпеки [3]. У той же час, громадянам України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території, гарантується дотримання у повному обсязі їхніх прав і свобод, передбачених Конституцією України, у тому числі соціальних, трудових, виборчих прав та права на освіту, після залишення ними тимчасово окупованої території.

Як ми зазначали раніше, вагомою подією у вирішенні питання ВПО стало набрання чинності 22 листопада 2014 року Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Відповідно до цього Закону, внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, проявів насильства, масовик порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [2].

Зазначимо, що на сьогодні фактично відсутня система обліку реєстрацій тимчасово переміщених осіб, що тягне за собою неможливість адекватної оцінки реальних масштабів того, що відбувається. Державна статистика включає в себе тільки тих, хто звернувся за допомогою в обласні Координаційні центри допомоги переселенцям з АР Крим, Донецької та Луганської областей, при цьому реальна кількість осіб, переміщених всередині країни, залишається невідомою та може бути вищою. Основні соціальні загрози, пов'язані з масштабним вимушеним переселенням, виявляються у: зростанні навантаження на локальних ринках праці, існуванні проблем з розміщенням переселенців, їх працевлаштуванням, медичним обслуговуванням, доступом до освіти тощо; існуванні випадків неприязного ставлення до вимушених переселенців з боку мешканців територій переселення і поширення антиукраїнських настроїв на територіях, що тимчасово не контролюються Україною; наявності медико-соціальних ускладнень (епідеміологічні проблеми, зростання захворюваності й смертності тощо), що загрожують не тільки вимушеним переселенцям, а й усьому населенню.

Першочергового вирішення потребують питання, пов'язані з розміщенням переселенців у житлі, придатному для зимівлі, відновленням документів, отриманням пенсій і соціальної допомоги, наданням медичної допомоги, працевлаштуванням, забезпеченням освіти дітей тощо. Інституціональне забезпечення такої політики передбачає створення спеціальних муніципальних комісій (з представників органів державної влади, волонтерських організацій та переселенців) і фондів (із залученням коштів місцевих бюджетів, міжнародних організацій та благодійної допомоги) за стандартами міжнародних фондів, підзвітних громадянському суспільству, а також

тимчасових соціальних служб (з волонтерів і переселенців) для допомоги тим, хто її потребує. Доцільно здійснити ряд заходів задля вирішення визначених проблем:

- необхідно запропонувати прозорі правила взаємодії між державою, волонтерами, благодійниками, їх залучення до експертизи при підготовці рішень, забезпечити прозорість та публічну звітність держави про витрати фінансових та матеріально-технічних ресурсів;

- розробити і прийняти порядки використання бюджетних коштів та інші нормативні документи для забезпечення фінансування потреб внутрішньо переміщених осіб;

- забезпечити прозорість діяльності та публічну звітність з питань надання допомоги вимушено переміщеним особам;

- довести до відома міжнародної спільноти ситуацію з культурними цінностями на окупованих територіях і в зоні АТО, які були викрадені або знизоні терористами.

Вирішення цих актуальних проблем залежить від того, наскільки злагоджено і ефективно взаємодіятимуть державні інститути та неприбуткові громадські організації, а також міжнародні організації, що працюють в Україні.

Список використаної літератури:

1. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 09.07.2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>

2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. // ВВРУ. – 2014. – № 26. – Ст. 892.

Kassas K.

THE IMPLEMENTATION OF RIGHTS AND LIBERTIES BY INTERNALLY DISPLACED PEOPLE

In the article the main aspects of the legal status of internally displaced persons in Ukraine are enlightened and some ways of improvement in this area are developed.

Key words: an internally displaced person, a refugee.

Лукова С.

РОЛЬ МОНАРХА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВОЮ

У статті проаналізовано основні повноваження монарха Сполученого Королівства та його роль в управлінні державою. Основну увагу приділено розгляду суті королівських прерогатив.